

Kisebb közlemények

MEGJEGYZÉS FERENCZI SÁNDOR ÉS SIGMUND FREUD ÁLLÍTÓLAG PÁPÁN KÉSZÜLT FÉNYKÉPÉHEZ.

• 2008-ban Pápán látott napvilágot Kerecsényi Zoltán: *Két tudós Pápán* című, 103 oldalas értekezése. A munka alcíme tájékoztat az írás tárgyáról is: *Adalékok Ferenczi Sándor és Sigmund Freud kapcsolatához*. A könyv 17. oldalán egy közös fényképet láthatunk a két jeles tudósról. A kép felirata a következő: „Ferenczi Sándor és Sigmund Freud Pápán. Az 1915-ben készült fotófelvétel eredetije az Osztrák Nemzeti Könyvtár kézirat- és inkunábulumgyűjteményének tulajdonát képezi. (A jelen kiadvány illusztrálásához a „Freud élete képekben és szövegekben” című a Glória Kiadónál 1999-ben megjelent kötet 208. oldaláról használtuk fel.)” Ugyanezen fénykép kivágatával készített kompozíció – háttérben a pápai Nagytemplom fotójával – díszíti a kötet borítóját is.

A kötet figyelmes átolvasása során az a vélemény alakult ki bennem, hogy ez a fénykép – a szerző állítással ellentétben –, nem készülhetett Pápán és nem 1915-ben készült. A munkából ugyanis megtudjuk, hogy dr. Ferenczi Sándor (Miskolc, 1873. július 7. – Budapest, 1933. május 22.) orvos, pszichiáter, a hazai pszichoanalitikus mozgalom alapítója, Freud kollégája és barátja az I. világháború alatt, 1914. október 26-tól 1916 január elejéig szolgált Pápán, mint tartalékos népfölkelő honvédorvos a m. kir. 7. (pápai) honvéd huszárezredben, kezdetben segédorvosként, később főorvosként, majd ezredorvosként. A 47. oldalon közölt, a cs. és kir. Mária-Valéria Barakk-kórház (Ferenczi későbbi szolgálati helye) parancsnoksága által Budapesten kiállított, az 1914. október 26-tól 1916. május 31-ig terjedő időszakra vonatkozó minősítés leírása szerint 1915. december 2-án lépett elő ezredorvossá. Ezredorvosi előléptetéséről a Pápai Hírlap XII. évfolyamának 51. száma (1915. december 18.) is tudósított. Ennek a reprodukciója is látható a könyv 81. oldalán.

A tanulmányból (79. oldal) azt is megtudjuk, hogy Freud 1915. szeptember 29-én érkezett meg Bécsből Pápára, Ferenczi Sándor barátja látogatására. A kérdéses fényképen Ferenczi Sándor orvostiszt zubbonyának (fekete bársony) paroliján jól láthatóan 3 (arany) csillagot visel, ami az ezredorvos (százados orvos) rangjelzése. Amennyiben a fénykép valójában az 1915. szeptem-

ber végi látogatáskor készült volna, úgy Ferenczi még a főorvosi (főhadnagy orvosi) rangjelzést (2 arany csillag) kellene, hogy viselje. Továbbá, a közös fényképen Ferenczi doktor zubbonyán egy (vörös-fehér) bordás kitüntetés szalagsávot visel. A fentebb említett minősítésleírásból tudjuk azt is, hogy 1916. május 27-én tüntették ki a Koronás Arany Érdemkereszttel. Nagy valószínűséggel ezen kitüntetésének szalagsávját viseli Ferenczi a fényképen. A kitüntetés elnyerésének időpontja is ellene mond a fotó 1915-ös datálásának. (Bár megjegyezzük, hogy az Ezüst vagy Bronz Katonai Érdemérmeket is ugyanilyen vörös-fehér bordás szalagon adományozták a világháborúban, amely kitüntetést szintén megkaphatott egy katonaorvos. Az Arany Érdemkereszt és a Katonai Érdemérem szalagsávja ugyanolyan volt. Tehát amennyiben a kitüntetett szalagsáv formátumban viselte elismeréseit, a két kitüntetés nem volt megkülönböztethető egymástól. Minősítésleírása szerint, ezen okmányban csak a legmagasabb kitüntetését tüntették fel. A szerző említi (a 68. oldalon, de a fényképet nem közli), hogy Ferenczi egy „rendjelekkel ékesített képmását” (fényképét) 1914. november 25-én kapta kézhez Freud. Ezek szerint Ferenczinek már ekkor több kitüntetése – ha nem is rendjele – volt.)

A fényképen a két barát valami útszélen, vagy árokparton üldögél, mögöttük a növényzettel borított terep kis részlete látható. Ferenczi köpeny nélkül zubbonyban, Freud nagykabát nélkül, zakóban látható. Mindkettőjük hajadonfőtt van, Ferenczi jobb kezében tartja tiszti társasági sapkáját. Ezek szerint a fotográfia valamikor tavasz és kora ősz között, jó időben készülhetett, véleményem szerint 1916 nyara és 1918 ősze között, de nem Pápán, hanem Bécsben, Budapesten vagy egyebütt. A kötetből kiderül, hogy a két orvos Ferenczi pápai szolgálatának ideje alatt Pápán csak egy alkalommal találkozott egymással, viszont ugyanezen időszakban Bécsben többször is találkoztak. A Ferenczi doktor pápai szolgálatát követő időszokról nem informál a munka, de nyilván továbbra is több alkalommal találkozhattak Budapesten, Bécsben vagy másutt is. Feltehetőleg az egyik ilyen alkalommal készülhetett közös fotográfiájuk.

A fentieket szem előtt tartva ugyan szertefoszlott egy illúziónk – nevezetesen, hogy a kérdéses felvételt Pápán készítették – viszont közelebb kerültünk az érdekes archív fotó datálásához.

RAINER PÁL